

Al voltant del cant de la Sibil·la a la seu de València, a cura de Vicent Josep Escartí, València, Universitat de València, 2018, 184 pp.

Alejandro LLINARES PLANELLS
Universitat de València

La representació teatral coneguda popularment com *El cant de la Sibil·la* se celebrava, almenys des de la baixa Edat Mitjana, la nit de Nadal a les principals seues catedralícies de la Corona d'Aragó. En aquesta, junt a nombrosos personatges bíblics, la Sibil·la cantava i enunciava la vinguda de Crist i el judici final. La cerimònia comptà amb una gran popularitat entre la població de l'època, però les reformes aprovades pel Concili de Trento (1545-1563) intentaren acabar amb la representació de la Sibil·la, ja que la església postridentina intentà eliminar els ritus eucarístics de caire local per tal d'unificar l'església catòlica davant de l'amenaça protestant. La representació a la seu de València fou suprimida, però resistiren –amb algun període d'absència– la de Mallorca i la de l'Alguer, per la insistència de la població i d'algun prelat.

No comptem amb molts estudis que analitzen la Sibil·la a València, encara que Joaquim Llorenç Villanueva en el seu *Viage literario a las iglesias de España* (1803) dona algunes dades puntuals, a l'igual que Milà i Fontanals al seu treball precursor *Canto de la Sibila en lengua de oc* (1880), i Josep Ruiz en *La música en Valencia* (1903). Josep Sanchis Sivera al seu volum clàssic, *La catedral de Valencia. Guía histórica y artística* (1909) repetia part de les dades de l'estudi de Villanueva. La primera gran obra sobre el tema a València l'elaborà el filòleg Manuel Sanchis Guarner, *El cant de la Sibil·la. Antiga cerimònia nadalenca* (1956), on l'autor compara la representació teatral en diferents territoris de parla catalana. En els últims anys s'han fet diversos estudis sobre el tema, com el de Francesc Massip, *La Sibila como personaje dramático: Textos y contextos escénicos* (2011), Enric Naval, *La Sibil·la i la llengua romanç* (2012) o el de Josep Lluís Sirera, *El Cant de la Sibil·la, teatre de les emocions* (2012).

El volum col·lectiu de què tractem ara, suposa una aportació innovadora i necessària per a l'estudi de la Sibil·la a la seu de València, sobretot des que el 2015 els músics de Capella de Ministrers, dirigits per Carles Magraner, han recuperat la tradició al cap i casal. Com afirma el professor Vicent Josep Escartí: «Tot plegat fa que siga possible afirmar que la tradició del Cant de la Sibil·la a la Seu de València és ben valenciana i que estem en condicions de reivindicar-la com una manifestació més de la nostra

cultura local i compartida amb les altres terres de la nostra geografia històrica» (p. 12).

El llibre compta amb set treballs de diferents estudiosos i estudioses sobre el tema, que fan l'anàlisi de la presència del Cant de la Sibil·la a València des de la història, la història de l'art, la filologia i la música. El professor Eduardo Carrero Santamaría, de la Universitat Autònoma de Barcelona, en el seu article sobre *La Seu de València, teatre de la litúrgia* (pp. 15-44) estudia perquè el catedral de València suposava un bon escenari per a la cerimònia on participava la Sibil·la. Guillem Chismol, de la Universitat de València, en la seva contribució sobre *Despeses i preparatius de la representació de la nit de Nadal a la Seu de València (1410-1448)* (pp. 45-56) ens ofereix la transcripció de sis textos inèdits, localitzats als llibres de fàbrica de la seu de València, on apareixen reflectides algunes despeses econòmiques amb què la catedral havia de fer front per a preparar la representació. Vicent Josep Escartí, de la Universitat de València, en el seu text titulat *A l'ombra del "Cant de la Sibil·la"* (pp. 57-82) repassa la tradició de la presència del nom Sibil·la en terres valencianes, tant a través dels clàssics com des de la constatació d'aquell nom entre les dones del país, fruit de la popularitat d'aquella representació nadalenca fins a començaments del XVI. Maricarmen Gómez, de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb el seu treball *Al voltant de la consuetud de la Sibil·la al "Cançoner de Gandia"* (pp. 83-116) contextualitza i edita la partitura conservada en aquest cançoner. Francesc Granell, de la Universitat de València, estudia la *Configuració i recepció de la representació sibil·lina en el context hispànic anterior a Trento* (pp. 117-138) i s'encara al tema des de la història de l'art a la Península Ibèrica, amb l'objectiu «[d']apropar-se a la concepció visual que es tenia, llavors d'aquest personatge» (p. 118). Carles Magraner, de la Capella de Ministers, i Joan Carles Gomis del Conservatori Superior de Castelló, en *La Sibil·la de la Seu de València* (pp. 139-160) fan un recorregut documental i historiogràfic al voltant de la Sibil·la valenciana, que senta les bases bibliogràfiques per a futurs estudis. Per últim, Francesc Massip, de la Universitat Rovira i Virgili, aporta dades rellevants sobre una cerimònia, la processó dels Profetes, on s'ubicava l'aparició de la Sibil·la, que il·lustra al seu article *El oracles sibil·lins a València* (pp. 161-182).

Així doncs, aquesta obra col·lectiva, publicada per les Publicacions de la Universitat de València amb la col·laboració de la Institució Alfons el Magnànim i la Fundació Capella de Ministers, ara com ara esdevé una aportació clau per entendre la presència de la cerimònia del Cant de la Sibil·la a València, i és ben possible que aquest aplec d'estudis òbriga el camí a nous treballs i recerques sobre la representació que cada any es porta a cap, a la seu valentina, de la mà de la Capella de Ministers.